

ZSIGA NIKOLETTA EVELIN

nikoletta.zsiga.szte@gmail.com

doktorandusz, Szegedi Tudományegyetem, Történelemtudományi Doktori Iskola

Mátyás király emlékkönyv. Könyvismertető.

King Matthias Memorial Book. Review.

Bódvai András (szerk.) (2020): Mátyás király emlékkönyv.
Budapest, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.

DOI 10.14232/belv.2022.1.10
<https://doi.org/10.14232/belv.2022.1.10>

Cikkre való hivatkozás / How to cite this article:
Zsiga Nikoletta Evelin (2022): Mátyás király emlékkönyv. Könyvismertető.
Belvedere Meridionale vol. 34. no. 1. 159–162. pp

ISSN 1419-0222 (print)
ISSN 2064-5929 (online, pdf)

(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)
(Creative Commons) Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

www.belvedere-meridionale.hu

A Nemzetpolitikai Államtitkárság 2018-ban Mátyás Király-emlékévet hirdetett, Mátyás király trónra lépésének 560. és születésének 575. évfordulójának alkalmából. A 2018-as esztendő így bővelkedett a magyar, illetve a közép-európai történelem egyik legismertebb alakjához kötődő rendezvényekben és konferenciákban. Az emlékév szervezői ugyanakkor maradandó, kézzel fogható nyomot kívántak hagyni, amely a nagyjérdemű számára is elérhető, így a szaktörténészek által tartott színvonalas előadásokból a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt. közreműködésével egy olyan kötet kerülhetett ki a nyomdából, amely méltó emléket állít Hunyadi Mátyásnak és a személyéhez kapcsolódó eseményeknek, történéseknek.

A szóban forgó munka külsőleg, ránézésre igényes, – adott esetben – a polcra leemelve és kézben tartva egy nagyobb képesalbum benyomását keltheti. Ezzel a megállapítással nem is járunk messze a valóságtól, ugyanis átlapozva a kötetet rögtön feltűnhet az olvasónak, hogy milyen gazdagon illusztrált munkáról van szó. Az emlékkönyvet kinyitva, a legelső oldalak között található a tartalomjegyzék, amely rögtön kommunikálja az érdeklődő felé, hogy tizenkét tanulmányt fog találni, amelyek a Hunyadi Mátyást érintő nagyobb kérdéskörön belül a legkülönbözőbb témákat tárgyalják. A válogatott írások között szerepel olyan, amelyben a szerzők a Hunyadiak származásáról, vagy éppen a déli végvárrendszeréről értekeznek hosszabban, de készült fejezet Mátyás király és a nők címmel is.

Még ezek után is felmerülhet az olvasóban a kérdés, hogy mi újat lehet még mondani Mátyás királyról. A válasz egyszerű: a különböző korszakok különböző történései eltérő szemüvegen keresztül szemlélik az általuk kutatott korokat, ugyanis nagyban befolyásolja őket a saját jelenük, a történelmi trendek és számos más tényező is. Ennél fogva Mátyás király koráról a 21. század első évtizedeinek magyar kutatói az eddigiektől eltérő látásmódot kínálnak, olvasmányos és érthető tanulmányok formájában.

Mátyással kapcsolatosan vannak olyan hagyományos kérdések, amelyek évszázadok óta foglalkoztatják a kutatókat. Ezek közül öt – a hódítások, az oszmán politika, az ország kormányzata, a humanizmus és a király későbbi emlékezete – a kötet tanulmányaiban is megjelenik. Ezekhez kapcsolódóan Feld István példának okáért az oszmán–magyar viszony egy fontos tényezőjét, a Magyar Királyság déli határán húzódó végvárrendszer történetét dolgozta fel. A szerző a dolgozatában – többek között – arra vállalkozik, hogy végig kalauzolja az olvasót a végvárrendszer kialakulásának időszakán, illetve Mátyás törökellenes hadjáratait is áttekinti. Ami viszont lényegesebb, hogy szembe megy azzal az évszázadok óta fennálló úgymond ténnyel, hogy a Magyar Királyság déli részén „végvárakból” álló „kettős végvárrendszer” védte az országot a törököktől. Emiatt több kérdés is felmerül. Vajon sikerült-e tisztázni a „végvárak” fogalmát? Lehetséges, hogy a Mátyás-kori végvárrendszer nem is létezett olyan formában, ahogy arról eddig tudomásunk volt? Feld István tanulmányában megtalálhatók ezekre a kérdésekre a válaszok.

„Mátyás, az igazságos.” Ki ne hallotta vagy mondta már legalább egyszer ezt a szállóigévé vált fordulatot. Az álsruhás országhíró és az igazságot osztó király alakja sokak számára ismert, azonban kevesen tudhatják, hogy miért és hogyan alakult ki Mátyásról ez a kép. A válaszokat, illetve a Mátyás-hagyománynak az összefoglalását és elemzését Kriza Ildikó tárja az olvasó elé. A szerző a rendelkezésére álló egykori írott forrásokat veti össze a szájhagyományokban meglévő Mátyás király alakjával, figyelve, hogy mennyiben felelnek meg a 15. századi elképzelések a későbbi folklórnak. Az olvasó rálátást kaphat – többek között – arra, hogy az iskoladramák milyen hatással voltak a 17. századi Mátyás-hagyományra vagy, hogy egyes közmondások (mint például a „Vérré válik, mint barátban a lencse.”) miként hozhatók összefüggésbe Mátyással.

A már említett öt – a korszak kapcsán talán leginkább kutatott – terület mellett az emlékkönyvben helyet kaptak olyan témák is, amelyekre eddig kevesebb figyelem irányult. Pajorin Klára tanulmánya például rávilágít rá arra, hogy a 15. században Mátyás miként viszonyult az asztrológiához és az okkult tudományokhoz. Meglepő lehet, de az orvosi asztrológia, az amulettek és a varázsszavak terápiás felhasználása nem volt idegen a kor emberének. Sőt! Ekkoriban a mágia és az asztrológia fontos részeit képezték a tudományos életnek, mindemellett igencsak

divatosnak számítottak, még az uralkodók körében is. Mindennek fényében nem árulok el nagy titkot azzal, hogy Hunyadi Mátyást is az előbb említett uralkodók sorában találjuk.

Ahogy fent már említettem a Mátyással „romantikus” kapcsolatba hozható hölgyeknek, illetve a király nőkhöz való viszonyának is szenteltek egy fejezetet az emlékkönyvben. E. Kovács Péter arra vállalkozott, hogy a tanulmányában felvázolja Hunyadi Mátyás szerelmi életét, valamint a lelki és a testi szenvedélyét befolyásoló tényezőket. Megtudhatjuk, hogy a király édesanyja, Szilágyi Erzsébet milyen módon befolyásolta az uralkodó érzelmi intelligenciáját, illetve azt is, hogy Cillei Erzsébet, Garai Anna, Podjebrád Katalin, Aragóniai Beatrix, Edelpeck Borbála neve milyen kontextusban említhető Mátyás életében. A tanulmány zárórésze még a korban meglehetősen kényesen kezelt szexualitásról is szót ejt; ez a rész kreatívan a „Sex in the castle” címet kapta.

Spekner Enikő Hunyadi Mátyás fia, Corvin János trónörökléséért folytatott küzdelméről és a dinasztiaalapítási kísérlet bukásáról ír. A szerző rávilágít arra, hogy az uralkodó milyen lépéseket tett annak érdekében, hogy megteremtse a Hunyadi, illetve a Corvin dinasztiaát és biztosítsa fia számára a helyet a trónon. Az utódlási nehézségek mellett egy kis kitekintés formájában a Corvin név választásának okáról is olvashat az érdeklődő.

A fent bemutatott dolgozatok kiragadott példák voltak a kötetet alkotó tizenkét tanulmány közül. Ezekkel szemléltetni kívántam a Mátyás király emlékkönyv sokszínűségét és témákban gazdag világát, aminek fontos részét képezi még Lupescu Radu a Hunyadiak származásáról írott tanulmánya és Pálosfalvi Tamás értekezése a még megkoronázatlan Mátyásról. Draskóczy István a Magyar Királyság gazdaságát vizsgálta meg, Bárány Attila Mátyás nyugat-európai politikájára tért ki, míg Szovák Kornél munkája a vallás és az egyház témakörében íródott. Kelényi Borbála számos érdekes tudnivalót oszt meg az érdeklődővel a magyarországi egyetemjárás kapcsán, és, mivel Mátyás királyról van szó, így az udvarban meghonosodott reneszánsz művészetéről is olvashatunk Mikó Árpád jóvoltából.

Minden tanulmány végén helyet kaptak a felhasznált források, amelyek nem csak a tudományos elvárások és a történettudományi munkák követelményei miatt jelennek meg, hanem az érdeklődőknek is egyfajta támpontot nyújthatnak a további kutatásokhoz egy-egy téma kapcsán.

A kötet legvégén további fontos információk találhatóak. Ilyen például az időrendi áttekintés, amely segít tájékozódni Hunyadi Mátyás életének fontosabb évszámai között. Értelemszerűen Mátyás születési dátumával kezdődik – 1443. február 24. – és a halálkozásának időpontjával – 1490. árpilis 6. – végződik. Ez a két oldalas összefoglaló így lehetővé teszi az olvasó számára, hogy megszakítások nélkül, egyben szemlélje azt az életutat, amelyet a király bejárt, és bemutassa azt, hogy milyen tetteket vitt véghez, miket ért el közel ötven év alatt. Az évszámok jegyzéke után szintén érdemes megemlíteni még az angol nyelvű rezümét, összefoglalókat, amelyeknek köszönhetően a magyarul nem értők is tájékozódhatnak a kötetben található tanulmányok témáját és tartalmát illetően. Végül, de nem utolsósorban, ha esetleg valaki kételkedett volna a szerzők hozzáértését illetően, az emlékkönyv utolsó lapján bizonyosságot szerezhet az ellenkezőjéről.

Összességben a kötet olvasója választ kaphat arra, hogy a 21. század magyar kutatói miként látják Mátyás király korát; mindemellett az összeválogatott tanulmányok jóvoltából egy rekonstruált kép tárulhat a szélesebb közönség elé. A szerkesztő, Bódvai András változatos írások közzétételére törekedett, így az olvasó a Mátyás-korabeli mindennapokról

tájékozódhat – többek között – a gazdaságról, a politikáról, a társadalomról, az oktatásról és a művészetről.

Érdemes még megemlíteni, hogy a szóban forgó emlékkönyv egy könyvsorozat része. Hunyadi Mátyás mellett ugyanis olyan magyar történelmi személyiségekről olvashat a nagyérdemű mint Szent László, illetve II. Rákóczi Ferenc. Ennek előzménye abban gyökerezik, hogy a Nemzetpolitikai Államtitkárság a 2017-es évet Szent László-emlékévként nyilvánította a „lovagkirály” trónra lépésének 940., szentté avatásának 825. évfordulója alkalmából, míg 2019-ben II. Rákóczi Ferenc-emlékévet hirdetett, Rákóczi erdélyi fejedelemmé választásának 315. évfordulója alkalmából.

A Mátyás király, a II. Rákóczi Ferenc és a Szent László emlékkönyvek elérhetők nemcsak a hazai magyar társadalom minden rétege, de a külhoni magyar diákság számára is annak köszönhetően, hogy ingyenesen eljuttatták a határon túli magyar iskolákba, az anyaországi könyvtárakba, tudományos és civil szervezetek részére, mindemellett a könyvesboltokban is megtalálhatók. Már készülõben van a könyvsorozat következõ két kötete, a Zrínyi és a Mária Terézia emlékkönyv szintén a Bethlen Gábor Alapkezelõ Zrt. jóvoltából.